

2257.

פרוטרקול מס. 214

מישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה, שהתקיימה
ביום ששי, י"ז באב תשל"ו - 13.8.1976,
משעה 08.30.

(בחל-אביב, במרכז לשלטון מקומי)

נוכחים - חברי הוועדה:

י. ארידור - היו"ר
ע. אמוראי
מ. חריש
א. הרליץ
ד. קורן
י. תמיר

מזמנים:

גונדר א. ניר - נציב בתי הסוהר (היוצא)
ניצב חיים לוי - נציב בתי הסוהר (הנכנס)

מר גלאס - משרד המשפטים
א. שפט - משרד הפנים
מ. וירשובסקי - עיריית חל-אביב
ע. לפיד - עיריית חל-אביב

מזכיר הוועדה:

י. ברזני

קצרנית:

שולמית פרג

בסדר-היום: - חריגות רבות באישור אחוזי בניה על פי חוק
התכנון והבניה תשכ"ה-1965 - (הצעה לסדר היום
של חברי הכנסת מ. חריש וע. אמוראי);

- חוק התכנון והבניה (תקון מס. 6), תשל"ו-1975;

- פרידה מנציב בתי הסוהר הפורש וקבלת פנים לנציב הנכנס.

(מקל) ביום 24.8.76

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. ארידור:

אני מקדם בברכה את אורח'נו -
את נציב בתי הסוהר היוצא - גונדר אריה ניר, ואת נציב חיים לוי -
נציב בתי הסוהר הנכנס. אנחנו נטפל בזה בשלב יותר מאוחר כאשר
חבר'נו בוועדה יהיו יותר רבים. הם מאחרים, ואני מקווה שהם יגיעו
לוועדה מאוחר יותר.

סדר היום שלנו הוא - חוק התכנון
והבניה (חקון מס. 6), תשל"ו-1975, הצעתו של ח"כ יוסף תמיר.
לפני כן ברצוני להביא לידיעת
חברי הוועדה מכתב שקבלתי ממרכז השלטון המקומי בישראל מ-13.8.76 -
(קורא):

"הריני מתכבד להודיעך כי הנהלת
מרכז השלטון המקומי התפטרה מתפקידה, עפ"י החלטתה מיום 12.8.76 והכנס
הכללי של הרשויות המקומיות שהתקיים בו ביום, רשם לפניו החלטה זו.

נחבקשתי ע"י מר פנחס אילון היו"ר
וכל חברי הנהלת המרכז שהתפטרו אתמול, להביע לך ולכל חברי ועדת
הפנים את הוקרתם על הסיוע הציבורי החשוב שתרמתם לשלטון המקומי ע"י
החלטת ועדת הפנים מיום 11.8.76. אולם, עם כל הערכה והכבוד שחברי
הנהלה היוצאת רוחשים לעמדתכם זו, הרי הם לא ראו כל אפשרות להיענות
לקריאתכם שלא להתפטר, וזאת לאחר שכל המאמצים האחרים בעבר לא הביאו
לשינוי פני הדברים.

בעקבות ההחלטה הנ"ל, הריני מצטער
שנציגי מרכז השלטון המקומי לא יוכלו להיענות להזמנתכם להשתתף בדיוני
ועדת הפנים, עד אשר יחליט הכנס הכללי של הרשויות המקומיות בעוד
כחודש על המשך הפעילות לאור ההתפתחויות.

עם זאת הננו מבקשים שוועדת הפנים
של הכנסת לא תקבל, ככל האפשר, במשך תקופה זו החלטות עקרוניות הנוגעות
לשלטון המקומי והנני תקווה שחברי ועדת הפנים אומנם יגלו הבנה למאבקו
הציבורי של השלטון המקומי ושהם ימשיכו לסייע לו בנדון גם בעתיד.

אודה לך באם תגרום לכך שתוכן
מכתבי זה יובא לידיעת כל חברי ועדת הפנים של הכנסת בצירוף החלטות
הכנס.

בחודה מראש ובכבוד רב,

(חתום) ז. מליון, מזכיר כללי.

צר לי על ההתפתחות שמתרחשת בנדון

זה, ואני מקווה שהעניין ייסדר.

ד. קורן:

שלשום החקיימה כאן ישיבה בקשר למצבן של הרשויות המקומיות והתפטרות היו"ר של מרכז השלטון המקומי - בקשר לזה ברצוני לומר, כי קודם כל ענין זה לא היה בסדר היום, ואני לא ידעתי שיהיה דיון על זה, משום שאחרת הייתי נאלץ לבוא לאותה ישיבה,

ועוד: באותה ישיבה נתקבלה החלטה אופוזיציונית, כאילו ועדת הפנים צריכה לשלם את הכסף לאלתר. אולם, הייתי בכל זאת מסייג את זה במקצת והייתי אומר שאנחנו איננו מוכנים לכך שהממשלה תדפיס כסף על מנת לתת לרשויות המקומיות 150 מיליון ל"ג זה לא נחוץ.

אם רוצים להחליט החלטה כזו, שהממשלה צריכה לתת כסף לרשויות המקומיות, אז צריך להזמין את משרד האוצר. אני, למשל, אינני בטוח אם חברתי אסתר הרליץ תסכים אתי, אבל אני הייתי נותן, קודם כל, להיאחזויות, לפיחת רפיח, לרמה ועוד, מה גם שברשויות המקומיות יש עדיין בזבוז ניכר.

אני מציע, שוועדת הפנים לא תקבל החלטות חותכות כאלה ללא משרד האוצר. אני מציע שלא לתת כסף. יש גם ענין של הכנסה מותנית, ואין לתת כסף. ולא ע"י הדפסת כסף. ברגע שמדפיסים כסף, התקציב של הרשויות המקומיות קטן באופן ממשי. אני חושב שלא צריך להחליט החלטות כאלה בלי שיוזמן האוצר ביחד עם הגורמים.

היו"ר י. ארידור:

בדרך כלל לא קובעים סדר יום בישיבה. אבל נוכח העובדה שהענין היה ממש דחוף, לכן זה עלה כפי שעלה בוועדה. ההחלטה לא היתה אופוזיציונית, אלא היא נתקבלה פה אחד.

אני רוצה להעיר הערה כלכלית - כאשר עיריה לוקחת הלוואה מבנק, וכאשר האוצר מדפיס כסף בבנק ישראל, אז מבחינה כלכלית זה אותו דבר. כל ההבדל הוא שצריך לשלם על כסף זה גם רבית. אני מקווה שח"כ אמוראי מסכים אתי.

הממשלה תדרש לקיים התחייבויותיה. ההתחייבות אינן שנויות במחלוקת.

ד. קורן:

נוכח ההתפתחויות שהיו אתמול, שלמעשה התפטרה או לא התפטרה הנהלת מרכז השלטון המקומי - מכל מקום, אני מציע שוועדת הפנים תיזום פגישה עם משרד האוצר ומשרד הפנים, ושזו תהיה תרומה מסויימת בענין זה.

היו"ר י. ארידור:

אני מקבל הצעתך זו. אבל אני ממתין יום-יומיים, והיה אם לא יסתדר הענין, אז אני אכנס את הישיבה גם בפגרת הוועדה. אני מתכוון לשבועיים האחרונים של חודש אוגוסט שהם תקופת הפגרה של ועדת הפנים.

י. חמ"ר:
חברי הוועדה, מה שקורה הוא שחבר
ועדה מוציא מסקנות שאינן תואמות
למה שנתקבל בוועדה. קרה כך שוועדת הפנים התכנסה באותו בוקר
שבו התפטר יו"ר מרכז השלטון המקומי, עם חבריו, אז בודאי שהיא -
ועדת הפנים - תדון בכך.

דעתי היא, שהממשלה באופן מודע, במשך
שנים על גבי שנים, מתייחסת לנושא הפנים, למרכז השלטון המקומי, כאל
מוסד גרור. זו האמת. וזאת אמר יו"ר מרכז השלטון המקומי. לכן
ההחלטה של ועדת הפנים היתה צריכה להיות קיצונית יותר מבלי להתחשב
עם העניינים הכספיים של האוצר. היתה הבטחה, וזו היתה הבעיה.
מה שאנחנו עושים לשלטון המקומי הוא עוול כלפי האזרחים, אבל זה
נושא אחר.

היו"ר י. ארידור:
אנחנו מסכמים עניין זה, שאנחנו נקיים
ישיבה בפגרת הוועדה, ואליה יוזמנו
נציגי משרד האוצר ונציגי משרד הפנים, במקרה שהעניינים לא יוסדרו.

ועתה, אני מציע שחבר הכנסת חריש, או
ח"כ אמוראי, או שניהם, יפתחו בדברים לגבי ההצעה לסדר היום.

י. באר:
לפני שיתחילו, אני מבקש לדעת מתי
נדון בהצעה דחופה לסדר היום של ח"כ
גיבלבר בעניין ביוב פתוח בצפת?

היו"ר י. ארידור:
זה הועבר לוועדת משנה.

י. באר:
ועוד: בקשתי שוועדת הפנים תסייר
באופן מיוחד במצפה-רמון, כאחד המקומות
המאלפים מכל מיני בחינות, הן כשלטון מקומי, הן כתיירת פיתוח ועוד.
הייתי מבקש שעניין זה יעמוד לסדר היום.

מ. חריש:
בעצם יש שלוש תופעות בקשר לתכנון
ובנייה שהביאו אותנו להעלות את הנושא
לסדר היום. יש תופעה המונית של בנייה בלתי חוקית, אם באיזורים
או בטרם איזורים, כאשר משתתפים בזה לא מעט משרדי ממשלה.

התופעה עצמה מחייבת התייחסות.
מסחר שחלק מהתופעות האלה נוגע לקיום החוק,
יש תופעה חמורה, אשר היא כשלעצמה
חמורה ביותר מבחינת החוק, כי העבירות הן בכמות גדולה מאד. החריג
הוא קיום החוק, והכלל הוא חריגה מהחוק.

מתן היתרי בנייה ע"י ועדות מקומיות שלא כחוק. ישנם מקרים שהגיעו לבית משפט עליון בקשר למתן היתרים בניגוד לוועדות מחוזיות. אנחנו פרטנו את הדברים בכנסת. יש בענינים אלה לא מעט מקרים בתחום זה שצוטטו ע"י מבקר המדינה.

התופעה השלישית היא מהמסובכות ביותר. הכוונה לאישורים במתן אחוזי בנייה. מתן מתנות במאות אלפי לירות בכל מקרה ומקרה. מתן הקלה מעבר למה שתכנית המתאר מחייבת. מתן מתנות מקופת הציבור לאנשים פרטיים מבלי שיהיה רישום באיזה מקום. שווי הדבר הזה, רישום חשבוני בכל מקרה ומקרה של 6% מגיע לרווח נטו ל-150 אלף ל"י, וזה במסגרת של מתן הקלה, במסגרת סעיף 147. אם אין סיבה מיוחדת ואם אין החלטות, לא מפרסמים מדוע נותנים הקלות אלה. משאירים זאת לדמיון הפורה. כל זה במסגרת החוק.

אלה שלוש התופעות שהביעו אותנו להביא לדיון. ניסינו לבדוק את הסיבות - בחלק יש אמנם סיבות אובייקטיביות. יש בעיה של הרכב ועדות מחוזיות שהן גם פתוחות ללחצים. נציגי משרד המשפטים שיושבים בוועדות מחוזיות מסויימות יחארו את הנושא הזה כיצד מתנהל דיון בסעיפים מסויימים, אבל בתוצאה מהרכב או עיסוקים של הדבר הזה - קיימת בעיה של פיגור עצום בעבודות הוועדות והצטברות גדולה מאד של דורשי אישורים. אישור של בקשה לוקח זמן ארוך מאד, וזה שונה מוועדה לוועדה. לי נאמר כי בתל-אביב זה לוקח עד שנתיים --- (א. הרליץ: שר הפנים אמר לי בתשובה לשלאילתה שזה לוקח עד 9 חודשים)

מה שחמור הוא, שכתוצאה מתור זה על מנת להגיע לדיון, מחנהל מאבק, ומאבק זה הנו אחד הפרצות לכל מיני דברים. עד כמה שנאמר לי, 95% מכלל הבקשות לבנייה מגיעות היום לחריגים. גם אם יש תכנית מתאר, יש מעט מאד בקשות לחריגות שמגיעות לאישור.

יש תופעה נוספת שמחקרת להתגבשות התופעה הזו - הכוונה להעדר פיקוח. למעשה, אין פיקוח שיטתי על הוועדות המקומיות. מבקר המדינה קבע שאין עיקוב אחרי ועדות מקומיות. הקנסות שמוטלים על העובדים על החוק הם די מגוחכים בהשוואה לסדרי הגודל הכלכלי. אם מגיעים לקנסות של 2500-3000 ל"י, אז אין כל השפעה מרתיעה. ושוב, זהו נושא לבדיקה.

סעיף 219 לחוק שמאפשר גביית רווחים מבנייה בלתי חוקית לא הופעל. זאת אומרת שיש בחוק סעיף כזה, והוא לא הופעל; מספר המפקחים שעומדים לרשות הוועדות המחוזיות הוא קטן, כך שלא יודעים מה נעשה בתחום זה. יש שנים-שלושה מפקחים בתל-אביב למחוז הצפון. מתגלה שיש בנייה בלתי חוקית בתל-אביב. אבל זה מתגלה לאחר שהכל כבר גמור.

יש לבדוק כמה עולה הפיגור באישור בוועדות המחוזיות מבחינה כלכלית. האם זה לא היה משלם את עצמו כלכלית פי כמה?

יש בתל-אביב אלפי צווים של בתי המשפט להריסת מיבנים, ואין מבצעים אותם. אינני חושב שהרשויות המקומיות יכולות לעמוד במצב כזה. אין אפשרות בכלים הנוכחיים להתמודד.

לפי דעתי, פרקליטות המדינה, המשטרה ועוד - חסרים ידע ואנשים מקצועיים. זהו שטח פרוץ לשחיתות. מתגלגלים סכומים גדולים מאד, כאשר הסיכון להתפש בתחום זה הוא קטן ביותר. גם כאן אני חושב שכדאי להביא לפני הוועדה את הגורמים שעוסקים בתחום זה באותם שלושה דברים שהזכרתי כאן.

אינני רוצה להרחיב יותר בשלב הפתיחה. הצעתנו היא, שהוועדה תבדוק את הבעיה, את התופעות, את הסיבות לתופעות, והמלצנו גם שבעקבות עבודת הוועדה תוקם ועדת מומחים שתעשה עבודה יסודית בתחום זה ותציע הצעה יסודית לתיקון המצב.

היו"ר י. ארידור:

אני מציע שאנחנו נפסיק את הדיון בנושא זה לזמן מה, ונקבל את גונדר אריה ניר - נציב בתי הסוהר היוצא, ואת מר חיים לוי - נציב בתי הסוהר הנכנס. חברי הוועדה יוכלו להתייחס אליהם. אולי אפתח בכמה מלים:

על גונדר אריה ניר שמעתי הרבה שנים לפני שהכרתיו. הפעם הראשונה ששמעתי שמך, מר ניר, היה כאשר נעצרת בזמן ההתקפה על שרונה, כי יגאל - חבר שלי - נעצר באותה הזדמנות, ואז שמעתי את שמך לראשונה.

אחר כך, הרבה שנים לא שמעתי וגם לא ראיתי אותך, ונפגשתי אתך באופן יותר יסודי כאשר נכנסתי לענייני ועדת הפנים.

אני יכול להגיד לסיכום, על פי התרשמותי בתוקף תפקידי בנושא זה - היה בינינו שיתוף פעולה, הייתי אומר - אידיאלי. לא היתה פנייה, לא היתה בקשה - אני לא אומר שנענתה - שלא ניתנה לה תשובה או הערה או הרצון המלא להסדיר עניין, לטפל בו.

גונדר אריה ניר יכול לשמש דוגמה לרבים. אני בטוח שכפי שהיה כלפי, הוא היה גם כלפי אחרים.

נוסף לזה - לא זכור לי מקרה - ראשית, אין הרבה תלונות על מצב בתי הסוהר. התלונות התבררו בבית המשפט העליון, ושם הן נדחו.

עם כל ההגבלות והקשיים שהשירות הזה נתון בו, הוא לא עומד בראש סולם העדיפויות שלנו. אני יכול להגיד, שהחנאים האנושיים, היחס האנושי - נובע מאישיותו של גונדר ניר שמסליכה על עוזריו.

אסיר אחד ברח, והוא רוצה לשבת רק אצלך. אני יכול להגיד שמבחינה זו שירות בתי הסוהר שלנו, עם כל הקשיים שלכם, יכול לעבוד ביחס טוב. ועדת הפנים הביאה לידי ביטוי, והיא היתה מאוחדת בשאלת ההערכה לנציב בתי הסוהר וחבר עוזריו. 18 שנה הוא היה בתפקיד זה, והוא הניח יסודות בריאים בתופעה עצמה שהיא בלתי בריאה - לטפל בעבריינים ע"י מאסרם.

גונדר ניר גומר את פעילותו הציבורית והבטחונית, ונוסף לזה, באופן אישי אני רוצה לומר, שאני מצטער שלא הכרתי אותך לפני כן, אלא רק בתקופה האחרונה, כך שהייתי מוסיף כהנה וכהנה.

מכל מקום, אני מביע את הערכתי, ומאחל לך הצלחה בכל אשר תפנה. לכל משאלה, לכל עצה אחת מוזמן להביא בפני ועדת הפנים.

אני רוצה לקדם בברכה את ניצב חיים לוי שעובר למלא את התפקיד הקשה של נציב בתי הסוהר. אנחנו יודעים שיסוד הנסיון של העבר הוא כיצד ניצב חיים לוי פיתח את משמר הגבול. הדבר הראשון שעשה הוא סגירה הרמטית של הגבולות שלנו, ועל כך חייבים לו כמה אנשים משום שעל ידי כך הוא חסך דם.

אני רוצה להעריך את הפעולות של משמר הגבול שעשה בתחום המלחמה בפשע בתוך הערים. משמר הגבול נכנס אם לנמל או לעיר כלשהי, ואנחנו יודעים שהפעולה הייתה טובה, יעילה, וגם אנושית. אני לא זוכר מקרה - אולי היו אחד או שנים - חלונות משמעתיות של משמר הגבול בתוקף תפקידם בתוך תחומי מדינת ישראל, או בערים.

אני חושב שקשה לאזן תפקיד של שמירת החוק עם שמירה על החוק. אני חושב שגם מבחינה זו מביא לנו חיים לוי מטען עשיר של הצלחה, והוא הולך בעקבות ששלח לבתי הסוהר. הכוונה לחבלנים שהוא הולך עכשיו להשגיח עליהם בבתי הסוהר.

יהיה לנו שיתוף פעולה באותה מידה שהיה לנו עם מר ניר, וכולנו פתוחים לשמוע עצה, הצעה, משאלה בכל הזדמנות שתמצא בקשר למינויך החדש.

ד. קורן: בעצם אפשר להגיד שנציב בתי הסוהר זה שר חוץ כלפי העבריינים, הפושעים, החבלנים. הוא מציג את תעודת הזהות של המדינה.

אני מוכרח להגיד שאני מלא השתאות והתפעלות - אנשים אלה שעשו פשעים, שאנסו, רצחו, גנבו, או חדרו למדינת ישראל לשם חבלה ורצח - הרי ברגע שהם בבתי הסוהר, מר ניר ידע לשמור על הסובלנות ועל מידת האיזון ההכרחית כדי לקיים את החוק הבינלאומי וגם כדי לקיים את רוחה של מדינת ישראל בבתי הסוהר. אכן זה תפקיד קשה מאד.

היה לנו קצת נסיון משותף בשיקום הצעירים בחל-מונד. אתה אומר שיש אדם האומר כי לא עשה ולא כלום, ומר ניר עונה לו והוא מראה את התיק של אותו אדם שידינו מגואלות בדם. אבל ברגע שהוא מגיע לבית הסוהר, הוא מקבל מה שאומר החוק.

ראו את מר ניר כאת האבא שלהם. התפקיד שלכם לשמור על הרוח של מדינת ישראל במקום מסובך וקשה זו. זה מה שהוטל על מר ניר. כולנו מלאי הערכה ואסירי תודה למר ניר על פועלו בתחום זה. ככל שקשה ומסובך התפקיד, הוא מילא אותו בצורה הטובה ביותר.

אני מאחל לך, מר ניר, שתצליח בכל אשר תפנה. אני בטוח שתעשה עוד דברים חשובים במדינה. היכולת שלך תבוא בתחומים אחרים.

את ניצב חיים לוי הכרתי כשהיה מג"ד אזור לבנון והגליל. מאז נקשרו בינינו יחסים טובים. הידידות הזו נבעה מתוך הכרה לעבודתו היום-יומית או יותר נכון - הליל-לילית. אפשר לראות את משמר הגבול כיצד הם יוצאים לספורים בלילות. אנשי משמר הגבול חמיד דברו על חיים לוי בהערצה רבה, וזה לא זכה מההפקר - כלשונו של ביאליק.

ראינו את חיים לוי כמפקד המשמר, גם במרכז הארץ וגם בגבולות, ואני בטוח שאנחנו יכולים להיות שקטים שגם בתפקידך החדש תצליח.

אני רוצה לאחל לשניכם, כל אחד בדרכו.

שתצליחו בכל אשר תפנו.

יוסף המיר:
במקרים כאלה אפשר להרבות בשבחים בגלל התנאים המיוחדים של פרידה מחבר. אבל אני רוצה לחרוג ממסגרת זו הפעם משום שאנחנו עוסקים בנושא מנקודת ראות השליחות אחרי שמר ניר מילא תפקידו משך שנים ארוכות.

תחום האסירים, זה תחום רגיש מאד מבחינה לאומית, הינוכית ואנושית. אני חייב לומר את מלוא האמת, שאני מופתע ממידת ההצלחה של מר ניר. ביום שבת עמד מר ניר והשיב לחקירתו של עתונאי בשם ברקאי. הוא השיב בצורה שמידת סבלנותי פקעה. הוא חקר אותו על מצב בתי הסוהר, כאילו ומר ניר היה אסיר. הוא היה צריך לגונן על בתי הסוהר בתנאים של רגישות שעם ישראל רגיש לאסירים.

אדם שעבר על עבירה, נידון ע"י בית דין, והוא מקבל עונש, את העונש הזה צריך לבצע. בתי הסוהר הם מעין הממות לפושעים. אין ספק שמר ניר ביצע תפקידו בכשרון בלתי רגיל.

שלושה דברים עמדו לו להצליח: היחס הנפשי - עשה את זה בצורה מאד מאד מסורה. ראה בזה יעד. הוא היה מסור לזה. היינו בבתי הסוהר לפני 11 שנה, לכן אנחנו יכולים להביין מדוע ניר עשה מלאכה כל כך משופרת.

(ב) מי היה מטפל באסירים ובשירותים? עובדה שניר התמכר לנושא. אז גם ביאליק לא חשב שצריך גונדר לבתי הסוהר. צריך למלא במדינה את כל התפקידים. להיות נציב בתי הסוהר זה לא כל כך נעים. לזכות בהערכה מצד כל הגורמים - אני חושב שאחה יכול לצאת מזה תוך סיפוק רב.

לחיים לוי אני רוצה לומר כי החינוך השרשי שלו, החקלאי והצבאי, והנסיון שמקנה לך חברך ניר - אין לי ספק שזה יחזק לך כל האפשרויות להצליח לא פחות מקודמך. אני מאחל לך עבודה פוריה בתפקידך החדש.

עוד נשמע ממך.

י. בארי:

לי נזדמן להפגש עם נציב בתי הסוהר
שנים לפני הכנסה לכנסת, בהיותי פרקליט
צעיר. בקשתיו להפגש, והוא מיד נעתר לפגישה וישב וידן לגופו של ענין.
ללא דעה קדומה שלילית לגבי לקוחות ששכנו במוסדות שמר ניר ממונה
עליהם, ונוכחו או לא נוכחו בפגישה. נזכרתי בכך כי ב"ראיון השבוע"
אמר מר ניר ברדיו שאין אסיר אחד שבקש להפגש עמו ולא נענה והטה
אזנו. כלומר, הוא נענה לבקשה, והיה נכון לשמוע. לכן אין זה פלא
שלחברי כנסת, ברגע שהחלו לכהן בוועדת הפנים, היתה גישה חופשית לנציב
בתי הסוהר.

הנקודה השניה שאיננה נחלת כל
עובדי הציבור במדינה - ואני אומר זאת בלשון המעטה - נאמר, אין
פגמים, או אין תלונות. יש פגמים ויש תלונות משום התנאים --- (היו"ר
י. ארידור: אני מדבר על תלונות משמעותיות)

אני מדבר על ענין אחר. דברתי
במובן הרחב יותר. התנאים, תנאי העבודה, הם קשים ביותר, אם זה
מחסור במיבנים - דבר שגורם לצפיפות יתר. עם זה המשתמע מכך לגבי
אוכלוסיית בתי הסוהר, אם מדובר במחסור כוח אדם, במתקנים - המשתמע
מדבריו של נציב בתי הסוהר, הנושא הזה לא עמד בסדר הראשון של קדימויות,
ואינני רוצה לחוות דעתי בענין זה. אבל לזכותו של נציב בתי הסוהר
ייאמר, כי הוא מעולם לא ניסה לטשטש ולהעלים את הפגמים האלה. הוא
בכל הזדמנות שטח ענין זה.

הפחד מבתי הסוהר - הראו לנו ממש
כיצד האסירים גוברים שם על הנהלת בית הסוהר באחד הנושאים אשר לעניות
דעתי הוא חמור מאד. הראו לנו שבאותו שלב לא הצליחו להתגבר; הראו
לנו כיצד מבריחים סמים לבית סוהר מסויים; הראו לנו, חרף כל
המאמצים, אסיר צעיר אמר לפני הוועדה ש"לפני שעה הזרקתי לעצמי סם".

אני אומר דברים אלה לזכותו של מר
ניר. זו דוגמה אחת מני רבות. עדיף כך מאשר לטשטש ולהעלים דברים.

אני חוזר ואומר, תנאי העבודה של
השירותים הם קשים ביותר. אחד המאבקים של הוועדה צריך להיות לשיפור
תנאים אלה.

אני מצטרף לקודמי באיחולים ובהצלחה

בכל אשר תלך.

מכאן למר חיים לוי: עם סיימו
תפקידו כמפקד משמר הגבול, אשר בו זכה להצלחות הן בהפניית משמר
הגבול נגד האוייב החיצוני והן בשמירת הסדר בפנים; יותר מכל ניתן
לזקוף לזכותו של מר לוי את ה"אספרי אקו" - כלומר, את רוח החבורה
שהצליח להחדיר לתל. הרבה אנשים ראו בתל זה יעוד ופעלו באמת
כמגשימי יעוד.

היתה לנו הזדמנות להפגש עם מר לוי

באחד הסיורים בצפון הארץ, וכולנו זוכרים לטובה אותה פגישה, ומה
שראינו בגבול. אני מאחל למר לוי הצלחה בתפקידו החדש.

א. אבוחצ'רא:

לא היה לי הרבה קשר עם מר ניר
חוץ מתכתובת.

ברמלה נמצא עיקר בחי הסוהר, כך
כמי שרוצה לראות את ההצלחה של נציב בתי הסוהר מר ניר בעיר רמלה
עם הכר את שלבי ההתפתחות של שלושת בתי הסוהר - יכול לראות, למעשה,
את ההצלחה שלי, כי לי היה מגע עם הקצינים שלו, עם העובדים שלו,
מבקר הרבה באותם בתי סוהר; מי שרוצה לראות את ההתפתחות, יכול לראות
כיצד בתי הסוהר היו בעבר וכיצד הם היום - השטחים, קצב הבנייה,
התנאים שיש לאסירים במקום. אני מקבל עשרות מכתבים של אסירים מבאר-
שבע, דמוץ, אזור חיפה, בית שאן - כולם מבקשים התערבות אצל מר ניר
שיעביר אותם לרמלה. אני שכן של מוסדות אלה.

יש חסרונות. אם גרים הרבה שנים
אז הם רוצים להמשיך לגור ברמלה, וזה יותר מסובך.

לי אין ספק שהעבודה הקשה של הסוהרים,
המפקדים עם הניצב, התבטאה מדי יום ביומו. אני הרבה פעמים עומד
בפני מצבים שמפקדי בתי הסוהר, בגלל סיבות תקציביות, כאשר הם זקוקים
לדבר מיוחד אז אין להם האפשרות לעשותו בתקציב הרגיל. למזלם יש
עיריות שכנות טובות אשר משתדלות לעזור להם.

אחד הדברים שהייתי חושב שצריך
לחשוב עליו ברצינות, זה תנאי העבודה של הסוהרים. אני מטפל בכמה
קצינות של בית הסוהר שעובדים זה שנים שם, והם גרים בדירות שירות.
הם אינם מסוגלים להגיע לדירה משלהם בתנאים הקשים שלהם.

אני רוצה לומר למר ניר שאני משוכנע
שהתרומה שלך בתפקיד קשה זה איננה יכולה להיות מוערכת באופן רגיל,
אלא אם כן מכירים את התנאים הקודמים וההתפתחויות.

למר לוי, שלא הכרתי לפני כן, אני
יכול לומר שמי שבא ממשמר הגבול - עם כל השם הטוב ומה שאנחנו יודעים
על זה - מי שבא מפיקוד כזה, הרי שאין לי כל ספק שיהיה לו מעבר לא
קשה ביותר על מנת להצליח בתפקיד, ואני מאחל לך, מר לוי, כל טוב.

נציב בתי הסוהר א. ניר:

אדוני היו"ר, חברי הוועדה!

אני לא "יבש". אני מתרגש, ואחכם
הסליחה. אני גם יודע שהיום זה יום ששי קצר, ויש לכם עבודה רבה.
אבל מבלי שאני אדווח על התקופה הזו של 18 שנות שירות, אני ארגיש
אח עצמי שלא מלאתי תפקידי עם הסוף.

אני זוכר פעם בלילה, השעה היתה
מאד מאוחרת, זה היה עוד בתקופה שהיינו רצים בשדות, כאשר מ'שהו
אחר שלט במדינה - הגעתי הביתה קרוע, בלוע, מלוכלך, זה היה אחרי
פעולה לא כל כך גדולה. שאלה אותי אשתי "מה יהיה?" אמרתי לה
כי מהדברים האלה שאותם אנחנו עושים תהיה מדינה לעם ישראל, "עם
ישראל יוכל לשלוט בעצמו" - היא לא כל כך האמינה.

כאשר אני יושב עכשיו פה בין חברי
ועדה של כנסת ישראל, נדמה לי ששום מאמץ וכל מה שאמרתם כאן הם כאילו
וכאפס לעומת הדברים שהיינו צריכים לעשות יותר באותם ימים, משום
שבחור עמנו אנחנו יושבים. לא שולטים בנו.

נציב שירות בתי הסוהר א. ניר:

אני חייב להגיד כי אין שלמות באדם. לומר לכם, אני, אבל זה לא רק אני, זה אני וחברי. לא רק אני, וגם לא צריך לעשות את הכל. בודאי שעשינו שגיאות. אבל דבר אחד אני יכול לומר לכם, כי אף מקרה אחד שנעשה לא טוב, הוא לא נעשה מתוך רצון רע, מתוך רצון של נקמנות, חוץ מאשר לתקן מצב ש לא תמיד אפשר היה להצליח. היום בדיוק אני מסיים 18 שנה.

כאשר קרא אותי שר המשטרה דאז - בכור שטרית המנוח - ואמר: "קרה מה שקרה, חבדוק מה קרה". זה היה בשנת 1958. אז הוא מינה ועדה שבה ישבו: ראש אגף הארגון, שהיום הוא המפקח הכללי של המשטרה שאול רוזוליו; והשני היה מפקד משמר הגבול בזמנו פנחס קופל. ואז אני הייתי מפקד במשטרת רמלה. כאשר הגשנו בנפרד את הדו"חות, כתבנו באחד הסעיפים שקרה מה שקרה בשאטה, וכי שאטה איננו מקרה אלא תוצאה. /החשובה שלנו הייתה שאם לא יקומו מוסדות יהודיים שייענו לשתי בעיות חשובות שמדינת ישראל רוצה בהם - א) להגן על הציבור; ב) לנסות להגן על בני אדם - מוכרחים להקים מוסדות חדשים לאלף וכמה אסירים שהיו אז.

אכן זה לא כל כך פשוט.

אחרי הדו"ח נתבקשתי להגיש תכנית לריאורגניזציה, וזה עוד בהיותי מפקד משטרת ישראל. ואז ישבנו, גם השר, וגם יוסף נחמיאס, ואמרו לי "תריץ את זה לשלושה חודשים". האמת היא, כי שלושה-ששה חודשים אלה מסתיימים היום, שהם 18 שנות עבודה.

קבלתי ששה בתי סוהר, מחוץ ל"מעשיהו" שגם הוא שופץ ותוקן. כל יתר בתי הסוהר תוקנו על ידי כך שפתחו קיר פה וקיר שם, והקימו חווה חקלאית. על הכרמל זה היה של שירות בתי הסוהר עם 450 אנשי סגל. למרות כל זה, כולם שינו את צורחם, אבל נשארו מוסדות כאלה שאינך יכול לעשות את מה שהיית רוצה לעשות, כולל החזקתם.

בכדי שלא תחשבו שמדינת ישראל הייתה כה אכזרית כלפינו, אז אני חייב לספר לכם בכל זאת על אלו שקרה: כיום אנחנו נמצאים בשמונה בתי סוהר ישראליים עם כ-2300 אסירים ישראליים, כולל מזרח ישראליים וערביי השטחים. בשמונה בתי סוהר אנחנו נמצאים, כאשר בית סוהר נבנה כבר בבאר-שבע, ושמהווה בעצם שני בתי סוהר - אחד ל-550 מחבלים, והשני ל-250 ישראליים. אם כן, בנינו את בית הסוהר בבאר-שבע; כיום אנחנו עומדים בפני בית סוהר חדש שאנחנו חושבים שיהיה טוב ל-300 אסירים בתוך חומת רמלה; יש הכנות סופיות של התחלת בניית בית סוהר לצעירים באופקים. התכניות הולכות ונשלמות. האוצר הבטיח תקציב של 50 מיליון ל"ש; בית תרצה; אנחנו נמצאים באמצע בניית בית חולים מודרני חדש מרכזי; קבלנו את אחד מבסיסי משמר הגבול, נאה וטוב.

צוות הסוהרים מונה 1800 איש.

מחוץ לקצינים בכירים הנהנים מהמוסד של קצינים בכירים של משטרת ישראל, נשאר צוות אחר שהוא טוב. ישנם אנשים מסורים, עד כדי כך שאתה שואל את עצמך מדוע הוא איננו שואל "למה?" כאשר אתה אומר לו, לאחר שהוא מסיים 48 שעות עבודתו ברצף.

נציב שירות בתי הסוהר א. ניר:

להמשיך במשמרת. הוא לא שואל למה. הוא ממשיך לעבוד במשמרת. יש צוות טוב, וזה החל מהסוהר וגמור בקצינים.

נכון הוא שיש תחלופה, והיא גדולה מאד. יש מי שמחגיגים, אבל לאחר שהוא נכנס למחסן המרכזי על מנת לקבל בגדים, הוא בורח ואיננו יותר. יש כאלה שאנחנו חייבים לפטר, ויש כאלה שמחפסרים בעצמם. מכל מקום, יש לנו צוות טוב. וזה איננו חלוי באיש. אמנם זה תלוי גם באיש. אבל כאשר אני יושב ביניהם - ואתם ציינתם כבר, ואני גאה מאד על כך. הדברים הם כפי שציינתי אותן ח"כ בארץ. אין אנו מסתירים. זהו זה. אנחנו לא קבלנים. אנחנו לא מנהלים עסק פרטי.

יש שגיאות, אז צריך לתקן אותן. ועדת הפנים, ובמיוחד ועדת המשנה של ועדת הפנים, שצמודה אלינו כמעט יום יום - קבלנו על הראש לא פעם, קבלנו בקורת לא פעם. אבל אני משוכנע שכל אותן בקורות היו קונסטרוקטיביות, ואנחנו הלכנו לקראתן, ואכן תקנו דברים. היה בזה עידוד רב. בלי עידוד זה של ועדת הפנים ושל הכנסת כולה, אינני יודע אם בתנאים הפיסיים הקיימים היינו יכולים לשאת מלאכה זו, ולהגיד לכם שתוך 18 שנים אלה - ואתם יודעים, בודאי לא פחות ממני, על הנעשה בעולם, שיש לא רק מרידות בתוך כתלי בתי הסוהר, אלא ממש שחיקת האסירים. זה כולל את העולם המודרני, על אף שיש פה ושם משהו. אני כאשר בא בפניכם ומספר לכם, ואני רואה את זה כדיווח - גם לנו לא חסרים מקרי רצח. מספר אנשים נרצחו. בשאטה נרצח לא מזמן אדם אחד. אם נרצח מישהו מבין המחבלים, הרי זה חשבון שלהם. אבל הרצח שהיה בשאטה קרה בכוונת רצח. אתה לא יכול לעצור חשבונות הנעשים בחוץ. כנופיות אלה שבאות לבתי הסוהר ממשיכות לפעול.

אני מקווה שיהיה דיון בוועדה זו בענין חיסול חשבונות. אבל בכל זאת, תוך 18 שנה, ככל שיכולנו לראות - עם בעיית הסמים ומלחמתנו בה - יש הבדל בין סמים רכים ובין סמים קשים. טענתי תמיד שאם יש סמים רכים, אז יש גם סמים קשים. חס וחלילה שיהיה הירואין במדינת ישראל, שכן אז לא נוכל לדבר על משהו - שנוכל לגמול את האדם מהסם הזה.

באחד המקרים שאלו אותי: "מה הסוד?" - הסוד הוא שאנחנו רואים את עצמנו כשירות לאזרח. ואם זה שירות לאזרח, אז זה שירות לעם. ואכן כך אנחנו רואים את עצמנו - כחלק מהעם. אני חושב שבזה טמונה ההצלחה.

קחו בחשבון שהסוהרים האלה מהווים המיפגע הראשון, כולל המין האנושי. גם אנשים שעברו על החוק, ישנם כאלה למרות שהם אינם כאלה, אבל בכל זאת יש ריכוז של אנשים קשים ביזרת.

אם אני עומד למסור היום, או בעוד כמה ימים, "ירושה" לניצב לוי, אז מצד אחד אני באמת מוסר לו ירושה של עבודת 18 שנים - זה המשך אלימות שנמצאת בחוץ. אלימות זו תמשיך להיות בתוך כתלי בתי הסוהר. אני מוסר לו עבודה קשה - אלימות, פשע, סם והירואין. אבל יש לי נחמה מסויימת: מי שמגדל ילד, הוא רוצה שימשיכו לגדלו. חיים לוי בא משפחה. אתם מכירים אותו. אני משוכנע שהוא ידע למלא ציפיות ושיבצע אותן. זהו בחור שנולד בארץ. גדל בה. מרבית חיינו היה בבטחון. אני בטוח שחברי הכנסת וחברי הוועדות האחרות יסייעו בידו, והוא בודאי יראה להם כאילו פחד וחשש כפי שלא היה לו פחד וחשש אף פעם.

נציב שירות בתי הסוהר א. ניר:

יושב ראש הוועדה הזכיר את בית המשפט הגבוה לצדק. אם כן, אני באתי אל נשיא בית המשפט העליון ובקשתי ממנו שישכנע את השופטים לבוא לבתי הסוהר על מנת לראות אותם, לשוחח עם האסירים והסוהרים באופן חופשי. היה קשה מאד לעשות את זה, אבל הם ישו - הם באו וראו, כי אמרתי להם: "אני מרגיש לא טוב, אתם מאמינים לי. אני לא משקר. אולי אני רואה את הדברים במבט אחר. אני רוצה שהשופטים יבואו ויראו." הם באו וראו.

זאת ועוד: אפשר לספור את ההפסדים שהיו לנו במשפטים על אצבעות כף יד אחת. לא היה מקרה אחד שנהגנו בשירות או בניגוד לחוק. אני בטוח שבחוף המצב הולך ורע, ולא נהיה טובים יותר מהעולם כולו. המצב יהיה חמור יותר ויותר. בזה איך לי ספק.

איך לי ספק שבעיית האלימות אצלנו תגדל בחוץ וגם בפנים.

שירות בתי הסוהר קיים כמה וכמה דברים. קודם כל, צווי בתי המשפט. ואני אינני מחבב את המלה "עונש". אני אומר שבתי המשפט שולחים אנשים אלה על מנת להגן על החברה. ברור שזהו עונש, כי הוא יהיה מנותק ממשפחתו, מאשתו ומילדיו.

מכל מקום, קיום צווי בתי המשפט - אנחנו רואים אותם כהגנה על חיי החברה. אנחנו לא רוצים לוותר על המושג של "שיקום", למרות שיש לנו אכזבות ללא סוף בענין זה.

דוגמה: שכבתי בבית חולים "הדסה" לאחר ניתוח, והנה הגיע יהודי אחד שלא הכרתי. הוא שם את ידו על ראשי. אמרתי לו "איך לך חום". אבל אני רואה שהוא ממלמל בשפתיו, הבנת שהוא מתפלל. לאחר מכן הוא אמר לי: "אתה בודאי לא תכיר אותי, כי מאז עברו כל כך הרבה שנים. בודאי אלפים של אסירים עברו מאז. אבל אני הייתי אחד הקליינטים שלך. כאשר שמעתי שאתה ב"הדסה" אחרי ניתוח קשה, מצאתי לנכון שאני חייב לבוא מתל-אביב לירושלים ולהתפלל."

בדקתי שמו של יהודי זה, ואז ידעתי שלפני הרבה שנים ישב בבית סוהר. אתמול בקרתי בבית סוהר ומלה, שהוא בית סוהר הקשה ביותר, נפגשתי עם חלק מהאסירים על מנת לומר להם שלום. יכול להיות שבמדינה אחרת היו לוועגים להתנהגות זו מצדי. אבל אומר לי יהודי אחד עם זקן: "תדע לך שאנחנו אמרנו תהילים!" ויהודי אחר שאל: "האם מותר לנשק אותך?" עניתי: "למה לא?"

אני לא אגיד לכם שכאשר הייתי חולה קבלתי פרחים מ"אכס" - אסירים. אבל אני אומר, אם זה טוב אינני יודע. אבל זה ע' ישראל! זה אנחנו!

הצלחות בשטח השיקום יכולות להיות.

דבר נוסף: הואיל ואנחנו עם כזה, אנחנו מעריכים את האדם. רבותי, בתי הסוהר הם קשים. המיבנים כפי שאתם מכירים אותם, יש בהם צפיפות גדולה. האוכלוסיה קשה, והיא הולכת ומחקשה מיום ליום. בכל זאת אנחנו אומרים לעצמנו, לסגל שלנו, למרות כל מה שהם עשו, הם בכל זאת נבראו בצלם האדם. אפשר להחזיר אדם שאבד דרכו. אותו איש לא ילך יותר לגנוב, לפרוץ. בזה אנחנו רואים שירותנו למדינה. אבל אנחנו יודעים שמקרה כזה שאנחנו מצליחים להוציא

נציב שירות בתי הסוהר א. ניר:

אסיר אחד ממעגל הקסמים - הרי הוא יותר לא פוגע בחברה שהיא מספיק טובלת מדברים אחרים.

זאת ועוד: גם אנחנו לא אבדנו את צלם האדם למרות שאנחנו בפנים. במשך שנים רבות אנחנו בפנים. מספיק שאומר לכם שכאשר היה לי ויכוח עם אחד האסירים על מתן חופש, אני לא רציתי לתת לו. אמר לי: "תן לי 'שאנס'". אמרתי לו: "אני אתן לך 'שאנס' של 48 שעות, ואתה תביא לי 'נגלה' של 4 שנים". אתמול, אותו אסיר שביקש לנשק אותי, גרם לעבירה קשה מאד. אמרתי: "חברה, אל תדאגו. אתם חייבים לשלם מה שאתם צריכים לשלם. כל עוד אתם תנהגו בדרך אנושית, אל תדאגו, יבוא בן הארץ הזאת. תנו לי לצאת פעם אחת מבית הסוהר."

ועוד דוגמה: הזכירו פה את ענין הבריחות. ברצינות, תנסו להתעניין בשטח זה מה נעשה בעולם. לא יאומן! איננו מדברים כמובן על הליקופטר שנכנס לחצר בית הסוהר ומוציא אסיר. אבל אני אספר לכם על שתי בריחות שהיו לפני שבועיים:

היה בחור שרצה להתחתן. ידעתי כי אסור לבחור זה לתת לצאת מבית הסוהר. בקשתי לדעת מי הנערה הזו שעמד להתחתן איתה. היא בהריון. אבל מסתכלים עלי ואומרים: "מה איכפת לך אם היא בהריון או לא?"

על כל פנים, לאחר היסוסים רבים וכתיבה בחיק שאני מאשר לו - נתנו לו לצאת ולהתחתן. הנערה הייתה אצלנו, גם ההורים היו אצלנו ובקשו לתת לו לצאת, ואנחנו נתנו לו לצאת להתחתן.

לאחר הטכס הוא ברח. קפץ למכונית שהמתינה לו. הוא לא היה כבול, כי זה לא נעים. כך הוא ברח.

בריחה שניה היתה ממעשיהו - היה זה בחור שפוט לשנתיים. היה לו עוד חודש וחצי כדי לגמור את המאסר שלו. אך הוא ברח.

אני יכול לומר לכם, אסור לי להאשים את משטרת ישראל. אסיר חושב קודם כל כיצד מסתלקים מבית הסוהר. אני יודע שחפרו 40 מטר. כל הדברים הללו הם אפסיים לעומת מה שקורה, על אף כל התנאים האחרים שישנם.

אני חייב להודות לכם, כוועדה. גם ביניכם החחלפו אנשים. כל אחד ואחד מכם לחוד עבד אתי יחד. חלק מכם עבד אתי. אני מצטער שיו"ר ועדת המשנה של ועדת הפנים שאחז'ש לי קשר יום יומי, חלה.

אני עוזב את שירות בתי הסוהר. כבר נאמר שאין זה השירות הראשון שלי. גם במשטרת ישראל הייתי 11 שנה. אני יוצא עם הרגשה מצויינת. אני שרתתי את עמי ככל שיכולתי, אכן זה מוערך בצורה כזו. אני מאחל לכל מי שיצא, וגם לחיים לוי לכשיצא - שתהיה לו אותה הרגשה שיש לי עכשיו בצאתי.

אני רוצה לספר לכם סוד קטן: אתם יודעים שעל "גונדר" יודעים מעט מאד אנשים. מעט מאד אנשים יודעים מה שזה. אני חפשי בכתובים כדי לדעת מניין באה דרגה זו של גונדר. אבל אני ידעתי מה שזה.

בתקופת השלטון הבריטי ישבתי בבית סוהר עם אנשי מחתרת שונים, וביניהם היה חבר אחד שהיה איש אצ"ל, בשם אליהו סאנד ז"ל. במלחמת הקוממיות הוא היה "גונדר" באצ"ל ונתפס ע"י הבריטים. אנחנו התיידדנו מאד, אני הייתי ראש הוועד של אסירי המחתרות בבית הסוהר, וסאנד ייצג את אנשי אצ"ל בוועד זה. סאנד נהרג אחר כך בקרב על כיבוש יפו בעת מלחמת השחרור. דרגת הגונדר שלו הייתה מהתפקידים הבכירים באצ"ל.

כאשר מוניתי לפני 18 שנה לתפקיד נציב בתי הסוהר שאלו אותי מה אני מציע, ואז עמד בפני אותו חבר טוב - אליהו סאנד ז"ל, ואז אמרתי: מה יש, צה"ל לקח סרן - בשעתו, היה סרן; צה"ל לקח אלוף, ומדוע לא אקח "גונדר"?

כידוע לכם, אני איש "הגנה" מובהק במשך כל שנותי. אני באמת חבר "הגנה" כאשר למדתי את ה"מורס". התחלנו יחד עם האנשים האלה. לחמנו יחד, אכלנו ושתינו יחד. לכן נולד השם "גונדר".

אני הצעתי שם זה לשר המשטרה דאז, בכור שלום שטרית דאז, והוא קבל את זה. כמובן שספרתי לו סיפור זה. ראיתי על ידי כך הנצחת זכרו של אליהו סאנד ז"ל.

אני חושב שאנחנו, מכל הצרות שלנו, עם כל מה שתרצו ותגידו כי זה וזה יושב בבית סוהר - אנחנו עם נפלא! אנחנו יודעים לקפל דברים רעים שעשינו זה לזה, ואומרים - הבה נעשה דברים טובים זה לזה.

אצלי הפרישה היא אולי שונה מכמה וכמה בחינות. אני לא בעטתי בכסאי, היום אני בגיל 64. יכולתי לצאת לגמלאות בגיל 60. יש לי כבר אותם 70% של פנסיה מלפני 5 שנים. אני מוסר לא רק את כסאי ללוי בחיבה וברצון. אני מצטער שיש שם כמה מסמרים. הוא יצטרך לעבוד ביום ובלילה. יצטרך לדעת לתת דו"ח לכל אחד, ואפילו יותר מזה. באמת, כפי שאמרתי, הרי אנחנו כאלה. אני משוכנע שלוי נוצר מכל אותו קומפלקס של מדינת ישראל. אני משוכנע שאתם תעזרו לו. והוא ידע לקבל עזרה זו.

אני אומר קודם כל, תודה. ללוי אני אומר "עלה והצלח!".

אני לא מתבייש מאותו ראיון שהיה בשבת. אמרתי לאותו מראיין, שזה גם לא כבוד להיות סוהר, וגם לא כבוד להיות מטאטא רחובות. אבל מישהו חייב לעשות מלאכה זו. אני חושב שעם כל האכזבות שגרמתי, ובודאי גרמתי, ניסיתי לעשות מה שיכולתי לעשות. כל גוף, כל ועדה, כל פרט שירצה לשאול, להתעניין, או ירצה לקבל חומר שיימצא בידי - הוא חמיד יקבל. עם עצות, אנחנו כבר מסודרים. אבל במידה שאוכל לתרום משהו, אם אתבקש לאיזה שהוא פתרון - תמיד אהיה מוכן. הדבר הנפלא ביותר שיכולתי לעשות בחיי - זה לשרת. זה הדבר הכי נפלא, בפרט ששירותי נחקבל ע"י אנשים. מה יכול להיות טוב יותר לאדם?

תודה רבה.

היו"ר י. ארלידור:
חודה רבה למר ניר. אני חושב שכולנו נרגשים לא פחות ממך. אני לא זוכר שהיחה בוועדת הפנים הרגשה כזו כפי שיש ברגע זה.

נציב חילים לוי:
אדוני היושב ראש, חברי ועדה נכבדים, חברים, מר ניר!

ככל שלמדתי את התפקיד, התברר שהמשימה כבדה מאד. למדתי לדעת שתפקיד של שירות בתי סוהר הוא, להחזיק אסירים, לשמור עליהם ולטפל בהם, אם כי נדמה לי כי בעולם סדר הדברים בשטח זה השתנה במקצת. בכמה מדינות הטיפול בשטח זה תופס מקום ראשון, ולא אחזקה ושמירה.

כחדש אני מוצא לנכון צורך וחובה לדרוש - ובתפקידי הקודם למדתי שההגנה היא הפוכה. בשנים האחרונות הושם רוח חדשה, ביחוד במערב. כל אותם המנהגים, אחרי מלחמת העולם, הזדעזעו מבתי הסוהר. הם יצאו משם, ותפסו משרות פוליטיות. הם הזדעזעו מצורת החזקת האסירים, ולכן אומרים כי אחזקת האסיר חייבת להיות שונה. מדובר במדינות כמו בגרמניה - אבל שם זה פחות, בצרפת ואנגליה. אבל יחד עם זה מצאתי, לאחר היכרותי הקצרה, הנושא הטיפולי בבתי הסוהר שלנו איך מה להתבטא בו.

חיים כהן - שופט בית המשפט העליון -
אמר לי: "תבוא לחו"ל, תמצא מיבנים יפה, עם פרחים. הכל יפה. אבל השטח הטיפולי איננו דומה ל שלנו". קומפלימנט כזה לקבל מחיים כהן. אז כל הכבוד לחברי ניר שעשה זאת.

מלימודי-סיורי למדתי עוד דבר:
שצריך לראות, ואולי זה "המאמין שלי" - צריך לראות באסיר אדם, אחר כך מסכן, ואחר כך עבריין.

יש לנו בארץ - וזה עדיין תחת הרושם של חו"ל - בתי סוהר שאינם ראויים לטיפול של רוח חדשה נישבת. יש לנו בתי סוהר, חדרים בהם יש 40 אסיר בכל חדר. במקרה הכי גרוע יש 6 אסירים בחדר. זה כבר חדר בודד למטרות מוגדרות, עם שירותים, עם הכל. בתקופת תפקידי אני לא מאמין שזה יכול להשתנות. אני גם לא מאמין שזה יהיה בעוד שתי קדנציות הבאות.

בתי סוהר, כפי שיש לנו בהתאם לרוח החדשה, הם אינם אנושיים. ובהתאם למצב הבטחוני - יש לנו 249 אסירי עולם, כאשר באנגליה יש 29 אסירי עולם, הם ממש הזדעזעו. דבר כזה להחזיק, הרי זה חומר נפץ עם פתיל שהיה.

אני יליד הארץ. אני חיל בחוץ עמנו. אני בא מחיל שהוא עשיר, מיליונר, לעומת בתי הסוהר, אם כי אני יודע שגם שם חסר. האמצעים הניתנים אינם מספיקים. בדקתי נושא זה גם בחו"ל. גם שם בתי הסוהר אינם בעדיפות ראשונה. על כל פנים, עם כל הדברים היפים שנאמרו, אני חושב ומקווה שההחלטות שלי מוטעות - חייב להיות טיפול מידי ובאופן דרסטי. אני חושב שזה פתיל שהיה.

שמעתי שנאמר כאן - האם זה כבוד להיות סוחר? למדתי גם שיש תפקיד כפוי טובה, ואני מתכוון לעבודה בבתי הסוהר. מכל מקום, שבחים על שירות בתי הסוהר מעולם לא שמעתי.

ניצב חיים לוי:

בקורת, שמעתי. שבחים, שמעתי פה. בעתונות לא שמעתי, בטלביזיה לא שמעתי שבחים. בקורת, כן. יש פרסום חיובי, וכאן אין.

אני חושב שזו הנקודה הקשה, הכואבת ביותר, ואין ספק שלהיות סוהר-יזה אחד התפקידים הקשים ביותר שיש במדינת ישראל.

אני רוצה לאחל למר ניר בריאות שלמה ולהינות אחרי הפרישה, עד כמה שאפשר ומה שיותר. זה מגיע לאדם ששירת כל כך הרבה שנים את המדינה.

אני יודע שאני נכנס לנעלים שחשבתי בתחילה שהן לא כל כך גדולות, ועכשיו אני רואה שהן גדולות. אני חושב להתאים אותם לרגלים שלי, אם כי אני מודע לקשיים העצומים שיש בדרך. אני יודע שקל יותר למלא תפקיד. לי קשה להכנס לתפקידו של מר ניר, עם כל הרוח החדשה, ההבנה וההצלחה ששררו בתקופת שירותו.

אני רוצה להודות ליושב ראש, לחברי הוועדה, ואני מקווה לקבל ולתת את אותו שחוף פעולה שהיה קיים עד עכשיו. תודה רבה.

היו"ר י. ארידור: אני רוצה להודות לשני האורחים שלנו. נהננו. תהיה לנו עוד ההזדמנות מטעם ועדת הפנים וועדת המשנה להפגש אחכם. תודה רבה.

(שני האורחים - גונדר א. ניר וניצב ח. לוי - עוזבים את הישיבה לאחר לחיצות ידי חברים)

היו"ר י. ארידור: אנו חוזרים כעת לדיון שלנו על חוק תכנון ובנייה.

ע. אמוראי: כמה הערות משלימות לדברי הפתיחה שהיתה: לאחר 10 שנים - משנת 1966 - של העברת החוק אני חושב, שככל שהוא היה אמור להכניס שיטה אחידה להביא ליחור תכנון, הרי אני חושב שזה היווה כשלון חרוץ.

אני מכיר מעט מאד שטחים במדינת ישראל שהם פרוצים לכל רוח, והחוק בהם מופר בראש חוצות כמו התחום הזה. יש עוד תחום אחד שמגיע גם כן למצב זה, זה שמירה על חוקי המטבע, גם אצל ישראלים שיוצאים לחו"ל.

מי שלומד להפך חוקי מטבע וגומר בכך שהוא מכניס ידו לא רוק לקופת הכלל אלא גם לקופת הפרט.

בחוק תכנון הבניה יש דוגמה אישית יוצאת מהכלל. אבל אם יש משמעות למושגים כמותיים, אז החוק הזה אינו דומה לזה שאתה יוצא ללמוד בחו"ל עם 400 דולר ולזה שאתה משלל 300 אלף ליש"ט שאתה נותן לקבלן. אני מעריך שאם ניתך במסגרת 6% מוגדלים לפנטהאוז במקום מרכזי, אז הרי הקרקע לא עולה, התשתית כבר קיימת, צנרת אפשר למשוך. בעצם מה שעולה הוא המלט והעבודה. כך שזה יכול להיות מתנה של 300 אלף ליש"ט בקלות. אדם שהשקיע במגרש במקום יקר, ומצליח בבניה, יכול להרוויח ברביית של 40%-43%, וזה מאות אלפי לירות. כלומר, יש חמריץ עצום לקבלן להכניס את הנבחר בעיסקה. לצערי הרב, אנחנו נוכחים בזה יום יום. אבל הקושי לגלות את זה, הוא קשה.

אם במקום מסויים פיתו ראש עיר לתת את ה-6% על מנת שהוא יקבל טובת הנאה, אז גם זה לא עבירה, כי הדבר אינו ברור. כלומר, לא ברור שהקבלן היה בסוד העניין. כך שזו לא עבירה שוחד. אפשר למנות עבירת שוחד, קשה להוכיח אלא אם אחד השותפים נהפך לעד מלך. אבל הוא מהעסקים בכלל יוצא. יש חוקיות מסויימת, והשלטון - וגם הפרקליטות - וחלילה שאנשים יהיו חשופים, והעסק משתולל.

בפסק דין של בית המשפט העליון מדצמבר 1974, ציינו השופטים העליונים זוסמן, ויתקוף וקיסטר בחומרה את "יחסה של הוועדה המקומית לתכנון ובניה לעיריית רחובות, אשר בה נכראה איך מקיימים את הלכות בנין ערים. מהנדס העירייה בא לפני שופט השלום והעיד בפה מלא, שהוא פועל לפי חכנית פלונית שלא אושרה, וזהו נוהג וכך פועלים בעיריית רחובות, ואף אם זה לא בהתאם לחוק. נוהג זה הוא שמביא לידי כך שנתנו למערערים היתרי בניה לא חוקיים, במקרה אחר על אף איסורה של הוועדה המחוזית." ובהמשך קובעים השופטים המלוטזים ש"מה שהוברר לנו מעיון בחומר אשר הובא לפנינו במשפט זה אינו אלא שערורייה ציבורית". לכך מצטרף הנוהג הנפסד של מתן אישורים בדיעבד לבניה בלתי חוקית.

חלילה לי לעשות הכללה. אבל אם יש אדם עם עין בראשו, והוא קצת עם נטיון משנות עבודתו משני צדי המחרט, הן מצד העסקים והשלטון - ואני רואה את ההתעשרות של נבחרים וקבלנים, ולא חמיר ידי משגת להאשים ראש עיר ולהביאו למשפט. זה צריך להיות סגור מכל הצדדים. העבירה על החוק משתוללת ומשמשת דוגמה ואין פוצה פה ומצפצף.

הפתרון שלי הוא, להפקיע את זה מדי הנבחרים. נבחרים לא צריכים לעסוק בזה, אלא במדיניות. בתכנון מפורט, אם כאן או שם צריך לעבור - זה לא לו;

(ב) הדברים החמורים ביותר מביאים לבתי המשפט. כאשר שופטים רואים שמדובר בסגירת מרפסת חושבים שכאשר יש עבירות בניה, אז מדוע צריך לעסוק בעניין אם זה בקו בניה וכו' - אז למה צריך להביא את זה למשפט? אבל על פי החוק, אם זו עבירה, אז צריך להביא למשפט.

היתה כתבה ב"מעריב" ונאמר שם כי שחררו אותם מזה. לדעתי, אנחנו משתפים את עצמנו כי אנחנו גוזרים שהם לא יקיימו את זה. כל העניין לא עומד. לי יש טענות קשות לגבי שלושה מישורים: א) הממשלה, היועץ המשפטי שכאשר יש למשרד

ע. אמוראי:

המשפטים איזה שהוא חשש, הוא חייב לעשות הכל ולהעמיד את זה בראש מעייניו, ולהקדיש לזה זמן כדי שהפרקליטות תטפל בזה; ב) הייתי אומר שצריך להחזיר למודעות הציבור את חומרת וסכנת הבעיה; ג) לגבי העיריות, הרשויות המקומיות - ברגע שהן מבקשות צווי הריסה ולא מבצעים אותם, הן בעיני לא יכולים להיות נציגי ציבור ואחראים על הדבר, כי הם הביאו לבזיון הדין.

ועוד: לכולנו, לחברי הכנסת, יש טענה שאנחנו, מרוב בעיות, נזעקים לדברים שהם לא שיטתיים.

אני חושב, שמשרד הפנים מצד אחד, והפרקליטות מצד שני, צריכים לעשות כמיטב יכולם כדי שחוקי מדינת ישראל לא יופרו בראש חוצות ע"י מי שממונה על זה. יש שמחששים על חשבון הענין. היום קבלן לא צריך לעמול ביעול או בחסכון הבניה ולא לקנות מגרש, אלא הוא צריך לעמול על הנבחרים.

תודה רבה.

היו"ר י. ארידור:

אנחנו הבאנו תיקון מספר 6, שזה

הצעה של ח"כ תמיר.

י. תמיר:
ברצוני להוסיף להנמקות שני חברי:
הצעת החוק עברה קריאה ראשונה ואחר כך הועברה לוועדה לקריאה שניה ושלישית.

אני מציע להסמיך את יושב ראש הוועדה לנסח תיקון להצעת החוק שעיקרה של התוספת תהיה חיוב בתצהיר על צו מינהלי, כך שסעיף זה יהיה חלק מהחקיקה ונאשר את זה מיד עם פתיחת מושב הכנסת בתשל"ז.

לגבי הנושאים הקשורים בעבירות חוק חכנון ובנייה אני חייב לשבח אתכם על הלהט ועל הדבקות במטרה להעלות את זה מעל במת הכנסת. אכן תרמתם תרומה חשובה מאד בענין זה. אולי לא מתוך היכרות עמוקה בנושא זה כמוני, מי שהיה 10 שנים חבר ועדה מקומית בעיריית תל-אביב. הסביבה, הצפיפות, הנוי - מכלול בעיות שיכול להגיע לפשע, לא רק ע"י הפרה עצמית, אלא תוצאות המתבקשות בכל חהליך זה. ממש מגפה.

אינני מסכים לח"כ אמוראי שאמר כי אין פוצה פה ומצמצף. לדאבוני לבי, חלק מחברי הכנסת עמד עם אלה שהפרו את החוק. לפני 8 חודשים, באיזה רוב העברנו את ההצעה בדבר צו הריסה מינהלי? זה שורש הרע. האזרחים מפרי החוק הבלתי ממושמים, רודפי בצע, עומדים בפני תופעה שבונים בניין בלתי חוקי, ועד שמתקבלת הוראה להרוס אותו, אז אותו בניין עומד על תלו, ואז אומרים "מסכנים האנשים ששם", ש"זה ענין סוציאלי" וכו' וכו'. מתוך רחמנות ודבקות רואים פגיעה באזרח ויוצאים להגנתם של עבריינים אלה. מכל מקום, לא ראיתי תמיכה רבה.

אני שמח על המיפנה, כי האחראים

הם מהשלטון.

לגבי החוק עצמו: אמוראי וחר"ש,

החוק איננו רע. לא קיימת אכיפת החוק, חוץ מתיקונים שאפשר לעשותם. אבל אפשר לחיות עם החוק. אילו הייתה אכיפת חוק מצד רשויות מקומיות אז היה צריך יד חזקה כזו במינהל - כמו רחובות, היה צריך לפזר את עיריית רחובות. הוא הדין בנתניה. במקרים אלה לא איכפת לי אם זה "ליכוד" או "מערך".

משרד הפנים מתחרט ומשלים עם המציאות

הזו. בזמנו אני הייתי בעד חוק מימון מפלגות, כי על ידי כך שחררנו את הקבלנים. למרות שהחוק נתקבל בכמה וכמה מקרים, אם נתנו את חלקם או לא, הם ממשיכים. הקימו ברחוב שרת פנסהאוז ע"י בנייה בלתי חוקית. אני מתכוון לבית שני מהפינה שברחוב אהבת ציון. עלו על הגג ובנו. אין אכיפת חוק. הרשויות המקומיות עומדות אובדות עצות. אנחנו לא יכולים לקדם את הנושא הזה.

לגבי הסחבת: אתם טועים רבותי הצעירי.

אין סחבת בוועדות המקומיות והמחוזיות. אתם טועים. אין קבלן או בונה שמגיש הצעת תכנון שתואם את החוק, כי אומרים לו: "אתה מטומטם, אתה אידיוט, מדוע לא תגיש בנייה לגובה? הרי משהו תקבל, ואז זה רווח נקי".

למעשה, איש אינו מגיש הצעת בנייה

בהתאם לתכנית המתאר, כי אחרת הוא נאיבי כאשר הוא מגיש תכניות. לא עומדים במבחן.

אתם צודקים שאין פיקוח, מפני שצווי

בח" המשפט אינם מתבצעים. בג"צ איננו מכובד. הקנסות הן למעשה עידוד לבנייה בלתי חוקית. אני מסכים אתך שהמצב היום מהווה תמריץ לשחיתות. זו חברה מודרנית. שום מקום בעולם המערבי איננו פגוע בצורה כזו כפי שפגועה החברה הישראלית.

סגירת מרפסות, זה שינוי מהותי מהצד

האסטטי. ע"י תריס נע גם זה משתנה. הורסים את החזות של ערינו.

אדוני היושב ראש, אנחנו צריכים לקבל

בברכה את דברי ח"כ חריש ואמוראי - לעבד מסקנות שיונחו על שולחן הכנסת. אני בטוח שרוב רובו של הבית יקבל את זה.

אני מציע, עם יו"ר ועדת הפנים ננסח

את זה, ושנביא אחר כך לקריאה שניה ושלישית.

היו"ר י. ארידור:

אני חושב שאנחנו יודעים לתקן בסעיף 1

ולשנות את המלים במקום הדרוש. התיקון

יהיה לא יו"ר הוועדה המקומית יצווה בכתב שהבנין או חלק ממנו ייהרס, אלא ע"י מהנדס וכל יו"ר הוועדה המקומית לפנות לבית המשפט, והוא רשאי לתת את הצו שבמקורה יכול לתת יו"ר הוועדה המקומית.

במקום "רשאי יושב ראש הוועדה המקומית" יבוא

"יהיה בית המשפט רשאי". כל השאר נשאר. הנימוקים למתן הצו וכל

הפרוצדורה הזו נשארים.

היו"ר י. ארידור:

אני מקבל את התיקון של ח"כ תמיר.
ואני תומך בחוק זה. רק יש לי שתי הערות: א) אנחנו הסמכנו לתת
צו הריסה כזה עד 30 יום. לא יותר מ-30 יום מהגשת התצהיר.

דוגמה: היה ענין של סטיה קלה מאד
ביסודות, והבנין הוקם במשך שנה. מה יקרה במקרה כזה? נניח שהסטיה
היחה בטעות. האם נסכים שיהיה 30 יום מיום סיום הקמת הבנין כולו
או שהענין המינהלי יהיה 30 יום של הסטיה? השאלה היא, אם אנחנו
נותנים את הסמכות, או שנקבל את התשובה - ש"רשאי בית המשפט...".

זה יהיה ענין של שיקול דעת.

מר גלאס:

ב) הובאה בכנסת הערה, אולי צודקת,
בענין סעיף י"ג, שבו כתוב:

היו"ר י. ארידור:

"בוצעו הריסה, פירוק או סילוק של בנין
על פי צו שניתן או בוצע שלא בהתאם לסעיף זה, יהא הנפגע מביצועו
זכאי למלוא הפיצויים מאת הוועדה המקומית; באין הסכם על שיעור
הפיצויים רשאי הנפגע לתבעם בבית המשפט המוסמך בדרך של המרצת
פתיחה."

השאלה היא, מה הדין כאשר כל ההליכים
נעשו לפי סעיף זה? למשל, תצהיר המהנדס היה מוטעה. האם סעיף
הפיצויים חל מבחינה משפטית? האם לא תהיה טענה שהצו ניתן בהתאם
לתצהיר? האם זה כלול או לא כלול? (י. תמיר: ע"י תוספת תצהיר)

לא הייתי רוצה. צריך למצווע את

הניסוח לסתימת פירצה זו.

על כל פנים, אני מקבל את הצעת ח"כ תמיר -
אם הוועדה מסכימה שאני אקבל את הסמכות לנסח את ההצעה ביחד עם משרד
הפנים ומשרד המשפטים, אזי אעשה זאת.

אני מצטרף לברכותיו של ח"כ תמיר על
הכנסת של חברי הכנסת חריש ואמוראי לענין זה. אני חושב שהיה כדאי
להעמיק חפור בזה. אנחנו יכולים לסיים את הטיפול בהצעת ח"כ תמיר
ולהמשיך בנפרד בהצעות חברי הכנסת חריש ואמוראי.

אני מבקש להוציא את עצמי מזה.

מר שפט:

הסמכות של יו"ר הוועדה המקומית היא
לפנות לבית המשפט. אם כך, יהיה צורך
לקבוע לשון שאיננה משתמעת לשתי פנים - שבית המשפט יוכל לתת את זה
ב-"אכס-פרטה".

מר גלאס:

היו"ר י. ארידור:

זה ברור מתוך החוק. אנחנו
נבהיר את זה.

אני לא בטוח שצריך לקרוא לזה
"צו הריסה מינהלי". מכל מקום, אנחנו נמצא את הביטוי לכך.

מר שפט:

"צו הריסה דחוף".

מר גלאס:

היושב ראש צודק. אם התצהיר
היה מוטעה, אז הצו ניתן כדין.
החביעה לפי צוים ניתנת אם הצו ניתן כדין. אני חושב שלא מן הראוי
להכניס את זה.

היו"ר י. ארידור:

אני אנסח את זה.

מר וירשובסקי:

הרעיון של צו הריסה מינהלי נפל.
מה כואב לנו כל השנים? - קודם
כל, 72 שעות אלה. תפליס שטח ציבור, הקמת מוסכים - אלה נעשים בפחות
ב-72 שעות, וגם בפחות מ-48 שעות או 24 שעות - בין יום ששי בשעה 14.00
למוצאי שבת.

היו"ר י. ארידור:

המצב הוא כזה, שהוועדה לא תקבל
פחות מ-72 שעות.

מר וירשובסקי:

לאור הכשרות במשך שנים רבות
שהוזכר מכל חלקי הביטח, וגם משני
חברי הכנסת שהעלו כאן, נכון שאנחנו חייבים את זה יום יום, כך שאני
חייב לומר כי נקודת התורפה נעוצה ב-72 השעות האלה.

הייתי מקבל גירסה א' שמדוברת על
מקרים שלאנשים לא היה רשיון. אבל אני רואה את המגמה של הוועדה.
אני יכול להגיד שהמצב הגרוע הקיים היום - הוא לא יחוקק ע"י תיקון זה.
לפני כמה ימים התקיים דיון על כך וכל הנציגים של הרשויות המקומיות
השתתפו בו, והם אמרו שאם תופסים בנייה בלתי חוקית באיבה, אז הם
פועלים. אם לא, זה אבוד.

אני חושב שצריך לעשות את זה
"אכס-פרטה". כמו שנעשה בחוק התכנון והבנייה, היום החובה היא על
השופט. כאשר באים לפניו בעבירה כזולתת צו הריסה אלא אם ראה סיבה
טובה לא לתת אותו. לכן אני מציע שיהיה חייב לתת את זה אלא אם ראה
סיבה טובה לא לתת אותו. כך שצריך שיהיה בזה "אכס-פרטה". זה דבר
אחד.

סעיף 247 - ב-90% מכלל המקרים
האלה אין להם רשיון, ולא הגישו בקשה כזו. לי חשוב לצמצם את זה על
רשיון, אבל זה יהיה מחובתו של שופט.

היו"ר י. ארידור:

אם נבדיל בין חובה במקרה של
שופט ובין סטייה ---

מר וירשובסקי:

אם מקבלים את זה, אז אני הולך
ב"חצי כאב לב". אני חושב שמחטיאים
את המטרה. אבל אתם המחליטים. אפשר לצמצם את זה כך - שענין הרשיון
זה חובה על השופט לתת. ואם זו סטייה, אז יכולים להיות יותר ליברליים.
במקרה כזה, אפשר לכתוב "אכס-פרטה".

ועוד: השאלה היא, אם בכל זאת ניתן
צו הריסה על פי צו שופט, האם גם אז צריך לשלם פיצויים לפי צו?
אולי אפשר לצמצם את 72 השעות כי
כל שעה במקרה כזה חשובה מאד, והיא מביאה להשתמטות.

י. בארי:

אינני יודע מה הביא את ח"כ תמיר להציע
כפי שהציע קונספציה מקורית שנדון
בעקבות הקריאה הטרומית. אני עומד על הנוסח שהובאה בכחול, ואני
מתכוון לצו הריסה מינהלי פרופר, ולא שיפוטית.

אני תומך בגירסה א', ואני רואה
מעין בריחה מאחריות או חשש מאחריות של ראשי רשויות מקומיות, אם
אנחנו נעביר כל סוגיה כזו, כבר בשלב הראשון, אל בית המשפט.
הוא ראשי, וזה נתון לשיקול דעתו.
והיה, אם יתברר שהחצהיר כוזב, או שראש רשות הפעיל שיקול דעתו שלא
בתום לב, אז קיימות סנקציות.

אני בהחלט שותף לעורך דין וירשובסקי
לגבי הנוסח של תמיר, שאנחנו מחטיאים את המטרה. אני אציע דעתי שלי
בהצבעה, ואם אהיה במעוט אז אביא אותה לכנסת.

לא בטוח.

היו"ר י. ארידור:

מר לפיד:

אני סבור שבנוסף ליו"ר הוועדה
המקומית צריך לתת את האפשרות, כפי
שזה ניתן בחוק כולו, לנציג היועץ המשפטי לממשלה, משום שרוב הפניות
הן לבית המשפט ע"י היועץ המשפטי. גם מפני שיש יתרונות אובייקטיביים.
כך שכדאי להוסיף את זה.

אני חושב שבמידה רבה, ע"י השינוי
הזה - העברת הנטל ע"י בית המשפט - אני חושב שמשאירים את כל
היעילות והמלחמה. לדעתי, הניסוח המשני מלפני 5 שנים היה יותר
תקיף משהוא היום. כפי שאתם רואים, חל סחף ניכר. תהיה תוספת לסעיף
החוק שהוא מסורבל, אבל גאולה ממשית לא תהיה כתוצאה מכך.

מהמטרה נאמר לנו שהם לא יוכלו
להרוס מיבנים אם לא יהיו להם צווים בעוד הבנייה באיבה, בראשיתה.
הבנייה הבלתי חוקית היום היא מתוחכמת ביותר. זה גם במידה מסוימת
בלתי הוגן להטיל על בית המשפט באופן חד צדדי שיחן "אכס-פרטה" וחובת
צו הריסה. יש בזה אכיפה שאנחנו עוצמים את העיניים ---

היו"ר י. ארידור:

לשם זה יש 72 שעות.

מר לפיד:

באיזה מקום זה חורג.

טוב היה להטיל את מלוא האחריות על ראש הרשות תחת פיקוחו של המהנדס, ואז הייתי אומר שאפשר להשמיט את 72 שעות שניתנות על מנת לבצע את הכריסה באופן מידי, ומצד שני - את מלוא האחריות להטיל על היו"ר הוועדה המקומית.

מר שפט:

אני חושש מפני ההצעה, לכן אני

מבקש מיו"ר הוועדה כאשר אנחנו

משנים את הקונצפציה בחקיקה זו - אל נעשה את זה בחמש דקות.

צו הריסה מינהלי, יש לנו. צו

הריסה משפטי, קיים. עכשיו אנחנו רוצים לעשות צו הריסה משפטי דחופה עם כל המיגבלות משום צו הריסה מינהלי. חברי מעיריית תל-אביב יאמרו לי מה שקיים היום. כדאי לי לרוץ לצו הריסה משפטי כי מקיימים אותו יותר. נחשוב לרגע, האם זה נחוץ לנו במחכונת החדשה?

אני שותף לח"כ בארי. אם אתה זודק

לשופט שמכבד את עצמו, אז הוא יגיד שהוא רוצה לשמוע את הצד השני, וכך אתה הורס את הכל. אתה לא תאמר ולא תגביל את בית המשפט. אתה חייב להוציא את זה "אכס-פרטה". זה המכסימום שילך לעניין זה. הוא רשאי להוציא "אכס-פרטה". בו ברגע שהרשות עומדת בפני שופט, אז מותר להזמין את הצד השני. כל שופט המכבד את עצמו יעשה את זה. הוא בנוי כך.

לצערי הרב, ההצעה הזו הולמת ונחשבת

יותר ויותר. אני מבין את מניעיו של ח"כ תמיר, והם מכובדים מאוד, כאשר הוא אומר לא לקבל את המכסימום ובלבד לחקן את המצב. עם כל הכבוד, החקיקה הזו לא טובה. אין צו הריסה מינהלי. אני מבקש מל"ח. אם על דבר כזה, שהוא חשוב, יש לבטלים כאלה - אז אל תאשימו את משרד הפנים.

אני לא יכול להגיב על דבריו של ח"כ

חריש, שאותם אני מקבל, אבל אני מבקש מחשבה שניה. זה בנוי בסרבוולו על צו מינהלי. איש מינהל מונה על כך; לצו הריסה שיפוטית - יכול להיות שנעשה מיבנה אחר.

י. תמיר:

לחברי הסגל המשפטי של עיריית תל-אביב:

רבותי, אתם יוצאים מתוך השקפה שכל

הארץ היא תל-אביב. ולא כך. לא כל רשויות מקומיות מבצעות פסקי דיין.

אמוראי וחריש, רק לפני חודש יגבו

אנשים מסייעתם על ביצוע פסקי דיין של בית המשפט, והם העדימו מכשוליים קשים מאד לביצועם של פסקי הדין. (מ. חריש: זה אחד הנושאים שהודעות חלוקות. יש ויכוח על זה כי יש אינטרסים).

ברוב רובם של ראשי הרשויות המקומיות

לא יהיו נחושים בהחלטתם. הבעיה היא, שיהיה חוק ולא יכבדו אותו.

י. חמיר:

חלק גדול מחברי הכנסת התלבט בענין זה. אדוני היושב ראש, אני רוצה להציע שאנחנו נתייעץ בזה עוד פעם. שאנחנו לא נקבל היום החלטה, אבל שנעשה הכל מתוך החלטה נחושה.

היו"ר י. ארידור:

אם אנחנו מחליטים להבדיל בין בניה ללא רשיון לבין חריגה עם רשיון, ואנחנו מחייבים את השופט לתת צו לגבי בניה ללא רשיון, אז צריך לתת לו שיקול דעת. לכן לא יכול להיות הנוסח "לא יבטל ולא יתלה" אלא "אם הוכח לו שזה באישור ובהיתר". כלומר, שיקול הדעת יהיה דו-צדדי.

באשר להצעת החוק: יש בוועדה, וגם בסיעות יש דעות שונות. אני תמכתי בהצעת החוק בכחול. מכיון שיש עמדות שונות, ומכיון שרוצים להעביר את זה ואחרת קשה יהיה להעביר, אז צריך לקבל הצעה מתונה.

לדעתי, יש התקדמות, כי זה לא בירור משפטי. כל מה שיש בבית המשפט לגבי בניה ללא רשיון, והשופט נותן חצי שנה - כל זה נעלם. יהיה ברור תוך שבוע ימים, ואז זה יגמר. כך, להערכתי, יש התקדמות גדולה בחוק זה.

י. בארי:

אני רוצה להקשות ולשאול: אם אנחנו אומרים לגבי בניה ללא רשיון לחייב את השופט ליתן את הצו, למה לנו בית משפט? האם כדי לעשותו אוטומטי? לשם מה? אם אנחנו פונים לבית המשפט, אז ניתן שיקול דעת לשופט במקום לחייבו, שכן אז אני לא זקוק לבית המשפט. אני חייב בית משפט בגלל שיקול הדעת.

מר גלאס: כדי לבדוק אם כל הנתונים האלה נתמלאו.

י. בארי: אינני רואה להפוך את בית המשפט לאוטומט.

אני חוזר ואומר, כל הקונצפציה שהיום פותחה, איננה נראית לי, וזו סטיה עקרונית מכל מה שעשינו.

ע. אמוראי: אולי נאמר עיריות, ולא מועצות מקומיות?

י. בארי: את זה אני יכול להבין. ניתן לזה הרצה. ננסה את זה בעיריות מסוימות.

י. חמיר: זה רעיון.

אם אין התנגדות שאנחנו נשקול
את הפרטים עוד שבוע, אנחנו

היו"ר י. ארידור:

נשים את הסעיף הזה בסדר היום.

תודה רבה.

הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 11.45.